

Sonja Kibsgaard (red.) 2018. *Veier til språk i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. 224 sider.

Maria Elisabeth Moskvil
Universitetet i Sørøst-Norge

No har eg akkurat lese ei ny og innbydande bok om barns leikande språkbruk og språklæring. *Veier til språk i barnehagen* er gjeven ut på Universitetsforlaget med Sonja Kibsgaard som redaktør. Boka er fagfelleverdert, og 12 artiklar har fått plass i den fleirfaglege vitskaplege antologien. Ei fargerik framside, utforma som eit kart over eit lite nær-område, har kreative gatenamn som Akebakken, Lekegata, Kjærlyghetsstien og Musikkveita. Etter å ha lese og tenkt meg gjennom bokas 223 sider, veit eg at desse vegane på framsida innbyr lesaren til ei vid og tverrfagleg tilnærming til barns språklæring. Ein tydeleg uttrykt intensjon er «at barn gjennom språklæringsprosesser må få tillit til egne tanker, språklige uttrykk og væremåter» (Kibsgaard 2018:17). Redaktøren og medforfattarane ynskjer altså at antologien skal påverke barnehagefeltet. Boka responderer nok også på forskrifta til ny rammeplan for barnehagen der det vert understreka at barna skal få bruke heile kroppen og alle sansar i sine læringsprosessar (Utdanningsdirektoratet 2017).

På baksidepermen vert den fleirfaglege antologien presentert slik: «Boka tar for seg verbalspråk, kroppsspråk, sang, musikk, bevegelse og bruk av litteratur som mulige veier til språktilegnelse hos barn». Her står det også at kapitla dreiar seg om både fyrste- og andrespråklæring. Lesaren bør etter mi meining vere open for at også dei kapitla som ikkje nemner fleirspråklege barn eksplisitt, vil kunne inspirere til nye andrespråksdidaktiske praksisar og analysemåtar i møte med fleirspråklege barn sine ulike kommunikasjonsformer. Som lesar får eg tidleg ei forventning om at multimodal teori og eit utvida tekstomgrep vil stå sentralt i den vitskaplege antologien. Etter mi meining er Ingvild Olaussen ein av dei artikkelforfattarane som aller best svarer på denne forventninga, både teoretisk og metodisk. Ho har skrive artikkelen «Lekne fortellinger: Fortelleruttrykk av de yngste i barnehagen sett i et multimodalt perspektiv», ein artikkel som kan hjelpe oss til å forstå barns mangfaldige verbalspråklege og nonverbale kommunikasjonsformer. Olaussen skriv at siktemålet med artikkelen hennar er å «undersøke toddlers lekne fortellinger og se hvordan de prøver ut formuttrykk innenfor ulike modaliteter i en utforsking sentrert i en kroppslig til-

stedeværrelse» (Olaussen 2018: 118). Her står kroppens rørsler i sentrum for kommunikasjonen. Færre barn vil få merkelappen «har ikkje språk» etter å ha sett nærmare på fleire slike leikne forteljingar.

Noko av det fyrste eg la merke til då eg fekk boka i hendene, var tittelen på kapittel 1 av Sonja Kibsgaard: «Språktilegnelse og kjærleghet». Endeleg, tenkte eg. Ein redaktør som verkeleg klarer (og torer) å poengtere kor nødvendig det er for alle barn å vere i trygge relasjonar for at dei skal kunne boltre seg i rike språkmiljø i barnehagen og i dei nærmaste omgivnadane sine. «Alle barn skal kjenne at de er elsket i barnehagen», skriv Kibsgaard på slutten av kapittel 1 (2018:29). Meir direkte kan ein vel ikkje uttrykkje ein grunnleggjande premiss for språklæring. Kibsgaard vektlegg betydninga av kommunikasjon med barn i *romslege prosessar*, og ho presenterer eksempel på at barnehagetilsette kan skape både trygg og utrygg stemning i språktileigningssituasjonar.

Boka har 12 kapittel som har gjeve kjennskap til fleire nye fagpersonar for min del. Men artikkelforfattarane har publisert saman før, mellom anna i boka *Lek og samspill i et mangfoldsperspektiv* gjeven ut på Fagbokforlaget i 2015. For mange lesarar er redaktøren Sonja Kibsgaard og Olaf Husby mellom anna kjende for boka *Norsk som andrespråk i barnehage og skole* som er publisert i tredje utgåve i 2014. I antologien eg her skriv om tilbyr forfattarane tverrfaglege tilnærmingar som er relevante for alle som interesserer seg for barns ulike kommunikasjonsformer. Med det tydelege profesjonsperspektivet kan boka vere aktuell som lærebok i barnehagelærarutdanninga, men den vitskaplege antologien vil også kunne vere ei viktig fagbok for forskarar som inspirasjon til multimodale og sosialsemiotiske tilnærmingar i forskning om fleirspråklege barn og andrespråklæring.

At språklæring fyrst og fremst skjer gjennom leik og kvardagsaktivitetar, er eit samlande fagleg utgangspunkt for bidragsytarane i antologien. Kibsgaard held mellom anna fram utsegna til ein pedagog i Blåbærtua barnehage som ynskjer å «verne om slike situasjonar som åpner for samspill og mulig språklæring barn imellom» (2018:60-61). I kapittel 2 held Husby fram 0–6-årsalderen som ein periode med optimale vilkår for tileigning av språk. Vidare vert samhandlings- og læringssituasjonar rikt presentert gjennom boka. Berg og Bjørgen (kap. 4) presenterer observerte samtalar mellom barn og barnehagelærarar i ein akebakke. Storli og Moser skriv i kapittel 5 om boltreleik og leikeslåsning, sofistikerte og komplekse leikformer. Som lesar gler eg meg over å få tilgang til eit meir nyansert begrepsapparat for den kropslege samhandlinga dei små kan setje i spel i eit puterom i ein norsk barnehage. Her er den non-verbale kommunikasjonen meir framtrédande enn den verbalspråklege.

Sjølvs om dei spontane lærings situasjonane er sterkt vektlagde i boka, er somme av artikkelforfattarane noko meir opptekne av det meir systematiske språk arbeidet i barnehagen. Fodstad skriv i kapittel 6 om «barnefavorittane» (les: poetiske tekstar, eventyr og bildebøker). «Repetert lesing med lesestop» blir foreslått som metode for høgtlesing i barnegrupper (2018:100). Eit større ordforråd og utforskinga av det romlege i språket er noko av intensjonen med denne typen strukturerte samtalsituasjonar ikring bildebøkene. Fodstad poengterer likevel at leseopplevingane er det primære, og at møta med dei litterære sjangrane kan vere innfallsportar til nye leikelandskap. I kapittel 7 skriv også Neraas om barn som skaper meining i møte med barnelitteratur. Ho vil leggje til rette for intertekstuelle erfaringar, at barna skal få oppleve gjenkjenning av tekstar i høgtlesingssituasjonar. I kapitlet «Språk via sang» av Kulset møter vi Aida, ei nesten fire år gamal jente, som viser plutselig deltaking og samhandling med jamnaldringar i eit songsamvær trass i manglande kompetanse i andrespråket. Denne enkeltepisoden fungerer som eit utgangspunkt for ei drøfting av song som grunnlag for vennskap, og dermed ein av fleire moglege vegar til språklæring. Når vi syng, aukar oxytocinnivået. Song kan skape sosial ro og likevekt og er særleg godt eigna i situasjonar med sosial usikkerheit, skriv forfattaren. I kapittel 10 presenterer Hovde eit utviklingsprosjekt der målet er betre språk gjennom musikk arbeid i barnehagen. Vi møter Amida, ei 2,5 år gamal jente, som ved å ta i bruk sitt songrepertoar på norsk og morsmålet, har fått ein måte å ta initiativ til leik med andre barn. Hovde drøftar likevel fleire hindringar som kan kome opp i eit utviklingsprosjekt der eit heilt personale skal arbeide med musikalitet som middel for språklæring. I kapittel 11 får vi drøfte korleis språkfelleskapet kan verte utvikla gjennom kommunikasjon via tolk. Eit av eksempla handlar om Sahra på fem år som fekk fortelje eit eventyr i samarbeid med sin tolk. Kanstads teoretiske tilnærming er inspirert av Jølbo (2016) og teoriar om aktørskap og dialogisme. I kapittel 12 møter vi også ei Sara. Seland hevdar at Sara viser interkulturell kompetanse når ho ganske plutselig klarer å tre inn i eit leikande samspel med jamnaldringar på eit tidspunkt der leiken blir meir nonverbal. I artikkelen diskuterer Seland samanhengen mellom nonverbal improvisasjon og interkulturell kompetanse.

I antologien *Veier til språk i barnehagen* finn vi aktuelle eksempel og narrativar som viser barns unike språkbruk og samhandling med vaksne og barn i fleirspråklege barnegrupper. Desse praksisforteljningane, men også dei grundige presentasjonane av teoretiske, metodiske og analytiske tilnærmingar i antologien, vil kunne utfordre vårt blikk på barn som er i

ferd med å lære seg nye språk og utforske alle sine kommunikasjonsformer i barnehagen. Det finst altså fleire vegar til språk.

Litteraturliste

- Jølbo, Ingrid 2016. *Identitet, stemme og aktørskap i andrespråkskriving: en undersøkelse av skriving som meningsskapning blant elever med somalisk bakgrunn i norskfaget i grunnskoleopplæringen for minoritets-språklig ungdom*. Oslo: Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Sonja Kibsgaard (red.) 2018. *Veier til språk i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kibsgaard, Sonja og Marit Kanstad (red) 2015. *Lek og samspill i et mangfoldsperspektiv*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kibsgaard, Sonja og Olaf Husby 2014. *Norsk som andrespråk. Barnehage og barnetrinn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Utdanningsdirektoratet 2017. *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no>.